

ХАБЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

“Россельхозбанк” сонуннара

Алтынны 12 күнүгөр Россия үрдүнэн Тыва хаһаайыстыбатын уонна переработкалыыр промышленность күнүн билиһиннэһит. Бу билиһиннэһитиниң ийинин дөйдү агарнай бааннан салайааччытын Юрий Трудяцкий кытта тыва сирин бүтүнүгүн уонна сарыыныгын туһунан кэпсэтибит.

— Юрий Владимирович, АПК эйгэтин үп-харчы уонна кредит өттүнөн өйүүрү аарыс сыл анараа өттүгөр судаарыстыба көбүлөһүннүн, Россиятаары тыва хаһаайыстыбатын баана тэриһиннэ. Билигин үлэтигэр туох-хамнык ситиһилээх Тыва хаһаайыстыбатын үлэтигэрин ийиэхэ бырааһынныларын көрсөүрү олордоһутуй?

— 8 сыл ийигэр билигин тыва хаһаайыс-

— Россельхозбанк 2008-2012 сылларга билааннамыт тыва хаһаайыстыбатын сайдыытын государственной программатын олоххо киллэрэргэ бир сүүн тоһуу күүс буолар. Билигингэ ийиннэхэ туһулаан, килин тугу эйиги сөбүт?

— Государственный бизнес сылтаах программа олоххо киллэрэргэ көхтөөхтүк кыттыгы - билигин сүүн сылтаах-сорукупут. Ийи программа чэрчитинэн, бу сыл сагаланыарыттан уопсайа 180 млрд солк кредит бээрдибит. Урукку сыллар кытта тэпсэн көрөр буоллаахха, “АПК сайдыыта” диген национальной мега-бырайыак 2006-2007 сс. олоххо киллэрэргэ баан 150 млрд солк суумалаах кредит бээрдибит.

Ордук хамаатык ынах-сүөһү көрөргө, үүнээйи олордоһорго, тыва хаһаайыстыба-

ТЫА СИРИН ҮЛЭҢИТ ДЬОНУН СЫАНАЛЫАХХА НААДА

тыбатын бородууксуйатын онорон таһаарааччылары: бурдук, үүнээйи олордооччулардан сабылаан, таһаагыттарга тэлиэ барыларын хастыбыт. Баан тыва сирин олохтоохторун кыла аранатыгар 30 кэригэ араас кредит бээр кизин-куон программалаах. Балыксыттарга кытта кредит бээрдибит, ону таһынан, онуур хаһаайыстыбатын көрөргө-истэргэ, сайыннараарга диге эмиз бу сага бизирон эрбит.

Билигин туругунан, агарнай эйгэ сайдыытыгар билин 750 миллиардан тахса үбү устубут. Ийи кыра харчы буолбатох. Ошон, туох да арбааһына суох тыва хаһаайыстыбатын сайдыытыгар билин бааннамыт көдүүүгэ уонна туһата улахан диге сыаналыахха сөк.

— “Россельхозбанк” хаһык-туох кредити кылаахха сөбүт?

— Баантан кредит ылан, саас ыһык үлэтигэр өйүүрү аһын эгэлэтин олордон, күүнү астамытын кизин хомуулуохха сөк. Ону таһынан, тыва хаһаайыстыбатын техникатын атылаһаарга, ынах-сүөһү турар хотонун саңардарга кредит бээрдибит. Тыва сиригэр олорор дьон толору хаачысылаах диге тултарга, эбэтэр өрөмүөн үлэтин ыттарга, саз киллэртэрэргэ, орлору үөрөтөрөргө уонна да атын сыалга кредит ылаахтарын сөк.

тын техникатын солук ууран турар атылаһаарга кредиттибит. Ону таһынан, дьонусалробизнес сайдыыгар каттах хаһаайыстыбалаах дьонго дьонун көөһө онорбуб.

Госпрограмма чэрчитинэн, каттах хаһаайыстыбалаах дьон кредиттөөһүн ийи сыл анараа өттүгөр мега-бырайыак олоххо киллэрин быһытылаан бэрт көхтөөхтүк кыттылар. Ийи кизиннэргэ каттах хаһаайыстыбалаах дьонго 400 тын кредит берилинэ.

— Күн бүтүн сорох бааннар бэл оройуон кизингэр офистарын сабаллар. Оттон эйиги, төттөрүтүн, оннооһор кыра да кизиннэргэ баан салаларын арыдан үлэтигэр...

— Региональный ситиммитин сайыннарыт — “Россельхозбанк” үлэтигэр уратыта. Билин политикабыт сүүн сыла-сорука: баан өгөтүп нэһилиннэ кизин аранатыгар өгөрүү, кизин сиртэн кытаы сыгар кыра нэһилиннэ олохтоохторутар тийи.

Билигин туругунан, “Россельхозбанк” дөйдү үрдүнэн кизиник тардымат салаалардаарынан ийи кизиннэ турар. Уопсайа, Арасыылаах эбэ хотун 78 субъектарыгар 1700 салаалардаахпыт. Билин эссэ Ямало-Ненецкий автономнай уоку-

рукка эссэ бир салаабытын арыар санаалаахпыт. Ийиннэ тыва дьонунан чулаан, билин эрэллэх уонна боростуой дьонго өрүү аһаар баан буоларытын көрдөһүт. Ошон сыл аайы дьон билиннэ эрэл күүһүн ийи. Күн бүтүн “Россельхозбанк” өгөтүгүн 1 мөстүгүн 300 тыһыынча кизин туһанар.

— Тыва сирэ чулаан, агропромышленный ситим сайдыыгар, эи санаарарэссэ тугу өгөрүөххэ сөбүт?

— Мин санаабар, тыва дьон халлаан сүһүктүгэ сырдыарыттан кизин олох харыгарыар дьон эт ийи. хары күүһүнэн үлэһин букунайарын чэрчээр сыалтан, ону аныгы техника үлэһин солбууан, сага сүүрэни киллэрэһхэ наада. Оччорун, тыва хаһаайыстыбатын бородууксуйата ырыанааха атыттары кытта күрөстөһө, билиннэ мохсөтүт, куруук ылар атылаһааччытын таһа тыванын этэ. “Россельхозбанк” тыва хаһаайыстыбатын бородууксуйатын онорон таһаарааччылар техника атылаһаалларыгар бэрт сүдүргү ныманы тобулан, дьон атылаһаар техникаларын уонна оборудооһуларын солук ууран турар, кредит ылар кыахтаахтар.

Ону таһынан, кизин сиртэн кытаы сыгар кыра нэһилиннэ аныгы олох сир-

риннэ, тэтиһээхтик сайыннаран ийиэххэ наада. Ийиннэ тыва сирингэр саз киллэрэргэ, олох-дьаһах бир туһаах салаатын коммунальной хаһаайыстыбаны саңардарга, социальный-культурнай хаачыы-ыы таһынан үлэтигэр кредит бээрдибит. Бу хаһыкха өгөтүгүн билиннэ дьонго табыстаах кредит сага көрүгүн киллэрэргэ дуулуһабыт.

— Юрий Владимирович, тыва хаһаайыстыбатын үлэтигэрин бырааһынныларын көрсө кизиннэргэ тугу эйиги эйи?

— Күн тахсарыттан кизиннэ дьон бука барыбытын аһаар. Ийи сиргэ ырахан ийи үлэтигэр сылаһар тыва дьонун ийи сиргэ сүгүрүгүн турар, бэрт махтал-был биллэрбиз. Кизиннэ үлэтигэр өрө тутан, сыаналыахха, ытыктыахха наада. Тыва хаһаайыстыбатын баана буоларыт быһытылаан, барыгыт бырааһынныларын көрсө хас бирдин ыла алаһа дьоннэтигэр ийи, сылаас сыһыан, дьон-сөргү толорутун, үлэтигэр табыллыаһы, өрө тахсыны, уйгу-билин, бай-байлыыт олову баһарабыт! Үлэтигэр сага саралааһынныт үлүн түмүктүннэ, оттон билиннэ ийиннэ күүс-аһык, эрэллэх тирэх буолуохтут.

“Россельхозбанк” пресс-киинэ.

Улууска бу күннэргэ

ОСКУОЛАБЫТ МЭЛДЫ ЧЭЧИРИИ-ЧЭЛГИЙЭ ТУРДУН!

Алтынны 7 күнүгөр Чурапчытаары алын сүһүөх оскуолатын кылаабынай корпусутар “Хатын чары” улуустары программа ийиннэ мас олордуута сагаланна. Территорияны тупсарыт, көрдүү хаһыс да сылын улууспуттар ытылар. Алын сүһүөх оскуолатын корпусу аастыт сылтан аһылаан үлэтигэр турар. Былырын күрүлэһин хатын мастары олордубуттар. Билиннэ үөрэнччилэр, учууталлар уонна төрөһүтүт күүстэриннэ мас олордон эрэллэр. Ордук аһылааһынык бу дьонун тэрэһиннэ 2-с “а” кылаас үөрэнччилэрин төрөһүтүт саралаатылар (род-

ком председателэ Иван Иванович Захаров). Кылаас салайааччыта Вероника Гаврильевна Максимова үөрэнччилэрин төрөһүтүт кытары тийиннэ быһааха угуоһаахтык үлэтигэр.

Сайын аһы оскуола ийиннэ “Көһүөр” диген өрө площадкага биирдэн сөһүн үлэтигэр эбит. Билиннэ сайын 2 төһөһүн, 2 хортуопуй сиригэр өйүүрү аһын, оскуо-

ла территориятыгар сибээһи олордон, көрөн-истэн бүбөй-дөһүтүт, күһүн баһаан аһы хомуй-буттар.

Маны таһынан С.А.Новгородов аатын Чурапчы орто оскуолатын 100 сылаах үбүлүүгүтэр 1972 сылаахха паа-матыннык туруо-

руллубутун бары да биллэргэ буолуо. Бу пааматыннык көрүүтэ-истиннэ суох дьоннэригэр, эргэрэн турбутун алын сүһүөх оскуолатын үөрэнччилэригэр, учууталлары күрүлэһитүт, кырааскалааһыттар. Билиннэ паа-матыннык тула мас олордон эрэллэр.

Ошон алын сүһүөх оскуолатыгар директор Прасковья Николаевна Посельская салайытылаан сүһү кыра эр-дэһитэн төрөбүт сирин таһыныт, улуустут кыраһыа-бай, ыраас, көһүк буоларыгар кылааларга учууталлар төрөһүтүт кытта ыаха сибээһээхтик үлэтигэр, ийи сүрэхтэригэр кылаан үөрэһилэр-иһилэр.

Наталья ГАВРИЛЬЕВА.

Быыбар - 2008

ЧУРАПЧЫ УЛУУХУН МУННААҔАР ДЕПУТАККА КАНДИДАТ ЗАХАРОВ АФАНАСИЙ АФАНАСЬЕВИЧ ПРОГРАММАТА

Олохун кэрчиктэрэ:

Афанасий Афанасьевич Захаров 1971 сыллаахха Чурапчы салинньа-таһар төрөөбүтэ. "Сана олох" РИХ ГУ редактор-директора. Кэргэн-иэх, оролордоот.

Д.П. Коркин аатынан оҕо спортивнай интернат-оскуолатын выпускника. Ох саанан ытыыга ССРС маастарыгар кандидат.

Үөрөбү үрдүк, СГУ, физический факультетын бүтэрбитэ.

Үлэттик кэрчиктэрэ:

1994 сылтан 1995 сылга диэри оҕо спортивнай интернат-оскуолатын учуутала.

1995 сылтан 2000 сылга диэри куорат 34 №-дээх оскуолатын учуутала.

2000 сылтан 2003 сылга диэри Чурапчы улуунун дьаһалтатыгар ыччат управлениетын начальнига.

2003 сылтан 2005 сылга диэри Чурапчы улуунун Бахсы нэһилиэгин дьаһалтатын баһылыга.

2005 сылтан "Сана олох" редакционнай-издательской холбоһук государственнай учреждение редактор-директора.

Программа сүрүн хайысхалара, инники үлэҕэ көрүүлэрэ

1. Салинньа инники сайдыытыгар үлэ.

1. Благоустройство аһыгылы тыптээхтик ыһыгылытын ситиһии.

2. Сана тутуулар тэтимнээхтик барыларыгар үлэлэһии.

3. Суол боппуруоһугар, уулуссалар өрөмүөннэригэр анал программа-нанулааһыны.

4. Бэйэни салайыныы араас көрүннэрин кылларан, олохтоохтор инициативаларын өйөөһүн.

5. Улууус килиэз тутсарай көстүүлээх буоларыгар үлэлэһии.

2. Улууус сайдыытыгар туһуламмыт программалар ситэри үлэлэһиллэрин ситиһии. Ыччат политикатыгар көрүүлэр.

1. Улууус сайдыытын программатын дымниээхтик үлэлэтэргэ туруорсуу.

2. Ыччакка анаан ыһыттар программаны иһиттэн уларытан,

сөптөөх үбү туруорсан, ыччат олоһу туруктаах, кэскиллээх буоларын ситиһии.

3. Сана хайысхаларга анал программа ыһыллан, үлэ-хамнас хайысхаларын ситиһии. Холобур, кыамматтарга көмө, кырдыаҕастарга уонна дьахталларга туһуламмыт анал программалар, үөрэх уонна доруобуу харыстабылыгар баар программалары толору үлэлэтэргэ сана ыһымалары көрдөөһүн, ситэри үлэлэһиллэрин хонтуруоллааһын.

3. Улууус тэрилтэлэригэр көмөлөһүүгө үлэ.

1. Тэрилтэлэргэ көмө оҕорууну ситиһэргэ үлэлэһии.

2. Тэрилтэлэри өйөөн, кинилэр үлэһиттэрэ туруктаах буолалларыгар туһуламмыт программаны үлэлэтии.

3. Хаһаайыстыбаннай тэрилтэлэр атын улуустарга үлэлээн, сыллаагы ылар объектары улаатыннарарыга туһуламмыт улууус биһир кэлимсэ былаан-программаны олоххо кылларытэ үлэлэһии.

4. Нэһилиэнньэттэн тахсар инициативалары өйөөн, олоххо киириилэригэр көмөлөһүү.

1. ТОС уонна ТСЖ үлэлэригэр көмөлөһүү.

2. Общественнай хамсааһынары өйөөһүн.

3. Олохтоохтор интэриэстэрин көмүскээһин.

5. Тыа хаһаайыстыбата сайдыытыгар көрүүлэр.

1. Улууус дьаһалтатын, нэһиликтэр дьаһалталарын кытта тыа хаһаайыстыбатын боппуруостарыгар үлэлэһии.

2. Сана технологиялар киириилэригэр көмө.

Депутатка кандидат А.А.Захаров көбүлүүр бөлөҕө.

(Оплачено за счет средств фонда кандидата в депутаты Улусного Собрания МО "Чурапчинский улус (район)" по Чурапчинскому избирательному округу Захарова А.А.).

10 №-дээх Чурапчытаагы уокурукка ДЕПУТАККА КАНДИДАТ ПОПОВ ИННОКЕНТИЙ НИКОЛАЕВИЧ

сыйдыыта. Түмсүүнү араас конкурстарга, дьаһалларга тэрийэн кытыннарарыга, "Креативные проекты" университет иһинээҕи конкурска ректор анал бириһин ыһыттар. Олохтоох кэрийдэр, кытайдар, дьоннуулар түмсүүлэрин кытары ыкса сибээстии сатыыра, волейболга, футболга күрөхтэһии тэрийбиттэрэ, культурнай программаны үгүһү ыһыттар.

Үөрөһүн бүтэрэн баран, 2007 - 2008 сылларга "Маарыкчаан" ПО бырабыһаанньагыгар товароведьынан, Дьокуускай куоракка "Центр-Снаб" тэрилтэҕэ товаровед-снабженецчын үлэлээбитэ. Билигин чааһынай тэрилтэ тэринэн, предприниматель быһыытынан таһаарыһаахтык үлэһии-хамныы сыйдыар. Кэргэннээх, оролоох.

Депутат буолар түтэнигэр, төрөөбүт улуунун социальнай-экономическай сайдыытыгар, чуолаан ыччат политикатыгар, предприниматель хайысхаларга күүскэ дьаһыһан үлэлэһиэм дьээн эрэннэрэр.

Ыһыттар программатын сүрүн торумнара:

— Ыччат материалнай, социальнай таһымн урдэтигэ "Дьыз тутуута", "Ыал — эдэр ыал", "Үөрөх" национальнай федеральнай программаларга күүскэ киирсии.

— Общественнай транспорты сайыннарыы, хонтуруоллааһын.

— Предприниматель буоларын быһыытынан аччыһы уонна орто бизнес үлэһиттэр программаларын

сокуонунан көрөн сайыннарыы, чэпчэтиилэри кылларытэ туруорсуу, сана саҥалааччыларга көмөлөһүү, субсидия боппуруоһун көтөҕүү.

— Тыа хаһаайыстыбата онорон таһаарар бордоруусууларыгар сетевой маркетинны кылларыи.

— Элбэх квартиралаах жыл фонда дьыалэригэр ТСЖ-лары тэрийии. Кини нөҕүө капиталнай өрөмүөнүгэ федеральнай үбү аҕалыы.

— Улууус социальнай-экономическай сайдыытыгар федеральнай, республиканскай целевой программаларга үлэлэһэн үбү кылларыи.

— Нэһилиэнньэни ыраас иһэр уунан хааччыйыһа үлэлэһии.

— Кирпиччэ заводун үлэлэтиитин туруорсуу.

— Суол хаачыстыбатыгар үлэлэһии.

— Саха сиригэр баараҕай бырайыактар киирииттэринэн, Чурапчы ыччата техническай үөрэххэ барытын, промышленноска сыстыһын бары өттүнэн өйөөһүн, көрдөөһүн.

— Олорор сэлэһиннэбит ыраас, кыраһаабай буоларыгар эдэр ыччаты түмэн, көрдүүнү, "Хатыг чаран" программа үлэтин өссө күүһүрдүү.

— Ленин болуоссатын тулсары, санардыы, фондарынан кииргэтии.

— Оскуоаларга саха культуратын, духуобунаһы, патриотизмы үөрэтээһи сайыннарыы. Сокуоннай саастарын ситэ илик оролорго право-

вой үөрөхтээһини, эт-хаан өттүнэн сайыннарыһыны күүскэ ыһыты, интэриэстэринэн араас кулууптары, түмсүүлэри тэрийии.

— Чурапчы сыанатын таһымн (уровень) чэпчэтии, тарыһын кыҕа-тыы.

— Хас бивирди киһи интернетинэн, передовой технологияны туһанарыгар кыаһы биһирии.

Иннокентий Николаевич олус көнө, үтүө майгылаах, дьону кытта холкудук уопсай тыл булар, эппитин тиһээр тирээрдэр, эппиэтинэстээх, дьонун үлэһит. Кини куоракка үөрэнэн да, эдэр буолан да, олоххо аныгылыы көрүүллээх. Владивостокка да үөрэнэ сылдьан, төрөөбүт улуунун олус өрө тутара, "араас сайдыы уларыйыһытын" оҕоруом дьээн баҕа санаалана.

Ыччат — норуот кэскилэ, инники эрэлэ буоларын өйдөөн туран, эдэрди эрчимнэн дойдубутун сэргэ-сипиэриг, инники кэскилбит эралин өйүүрүн!

Креативнай өйдөөх-санаалаах киһини өрө тутуобун, Улууус депутаттарын Муннааҕар ыччат куолаһын килтириэтигүн!

Иннокентий Николаевич Попов көбүлүүр бөлөҕө.

(Оплачено за счет средств фонда кандидата в депутаты Улусного Собрания МО "Чурапчинский улус (район)" по Чурапчинскому избирательному округу Попова И.Н.).

“Сага алах” редакционной-издательской холбогуг ГУ. Оффсетной бичээт. Сахааны №137-138 Тираж 1689. 08.10.2008 с. бичээккэ бариллинна.
Холмат нэдиэлэбэ үстэ: оптуурунньукка, чаппарга уонна субуотага тахсар. Индекс: 54907